

PROBLEMEN VAN DE TANDHEELKUNDIGE OPLEIDING *)

door P. H. Buisman

Toen op 30 Juli 1947 de Eerste Kamer het wetsontwerp „tot wijziging en aanvulling van de Hogeronderwijswet” had aanvaard en deze wet op 4 Augustus d.a.v. van kracht was geworden, was daarmee voor de tandheelkundige opleiding een nieuw tijdperk ingeluid.

Door het Kon. Besluit van 13 September van hetzelfde jaar werd het Academisch Statuut met de regeling van de examens en voorwaarden dienovereenkomstig aangevuld en hiermede had de studie der tandheelkunde haar volledige universitaire omlijsting gekregen. Het uiteraard enge karakter der vakopleiding, dat ook bij de laatste wetswijziging van 1913 onverminderd in stand was gehouden, had daarmee afgedaan.

Dit betekent, dat de regeling der studie bij afzonderlijke wet (de wet van 1878) is vervallen en men in de op handen zijnde nieuwe druk van de H.O.W. voortaan niet meer tevergeefs naar de regeling der tandheelkundige studie zal zoeken. Aan de uitzonderingspositie van de tandheelkunde als niet-universitaire opleiding is daarmee voor goed een einde gekomen.

Toen in het eerste jaar na de bevrijding deze kentering in de geesten der beslissende instanties zich duidelijk aftekende en de vernieuwing van het tandheelkundig onderwijs vrijwel met zekerheid kon worden verwacht, was het slechts een kwestie van wat meer of minder tijd wanneer de wettelijke vormgeving tot stand zou komen. De Medische Faculteit van de Utrechtse Universiteit meende derhalve op de te verwachten aanneming van het inmiddels ingediende wetsontwerp te mogen vooruitlopen, teneinde de studenten alvast in de gelegenheid te stellen om van de nieuwe opleiding te profiteren. Het gevolg is geweest dat de onderwijsvernieuwing hier in Utrecht een academisch jaar ouder is dan de wettelijke invoering en wij hier thans het einde van het vierde studiejaar en het daarbij aansluitende doctoraalexamen 1e deel tegemoet gaan.

Voor wie in onderwijszaken geen vreemdeling is, was het aanstonds te verwachten, dat het onderwijs binnen het nieuwe wettelijke kader,

*) Inleiding gehouden ter gelegenheid van de Universiteitsdag te Utrecht op 30 Maart 1950.

tijd nodig zou hebben om de definitieve gestalte te verwerven, vooral voor de nieuw-ingevoerde klinische vakken, ten einde te beantwoorden aan de bedoelingen van de wetgever.

Het is bekend dat de betreffende bepalingen zich beperken tot een opsomming van de vakken voor de verschillende examens; omtrent het daarop gerichte en voorbereidende onderwijs worden geen aanwijzingen gegeven. Dit wordt overgelaten aan het inzicht en de ervaring der voor het onderwijs verantwoordelijke docenten. Zij hebben vast te stellen welke omvang en welke vorm hun onderwijs zal aannemen, waarbij vanzelfsprekend als richtsnoer geldt de omschrijving, die gegeven is in het eerste artikel van de hoger onderwijswet:

„Hoger onderwijs omvat de vorming en voorbereiding tot zelfstandige beoefening der wetenschappen en tot het bekleden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereist wordt.”

Door de conversie van het tandheekkundig onderwijs moet deze bepaling geacht worden ook hiervoor maatgevend te zijn en het is dus in die geest dat thans gestreefd wordt het onderwijs op te bouwen en te doen verlopen.

Zoals gezegd het nieuwe onderwijs is thans vier jaar aan de gang en de geïnteresseerde buitenstaander zal wellicht benieuwd zijn te vernemen wat in het licht van de thans leidende beginselen alzo is tot stand gebracht en als ervaring naar voren gekomen.

De Universiteitsdag vormt een goede aanleiding om een overzicht te geven van de moeilijkheden, waarvoor een oplossing moest worden gezocht, wat daarbij werd bereikt en ten dele, als vooralsnog niet te verwezenlijken, aan een later tijdstip ter regeling moet worden overgelaten.

Volgens het uniforme schema van het Academisch Statuut kent ook de tandheekkundige opleiding een tweedelig kandidaats- en een tweedelig doctoraalexamen. Het eerste omvat de natuurwetenschappelijke, biologische en medische propaedeuse, waarvan de beide eerstgenoemde in het eerste studiejaar worden onderwezen, afgesloten door het kandidaats-examen I.

Het tweede jaar brengt de student in kennis met de anatomie, histologie, physiologie en physiologische scheikunde, waarvan ten aanzien van de ontleedkunde reeds in het eerste jaar de grondslag werd gelegd. Voorts is daarbij ook de algemene pathologie ondergebracht.

Vraagt men nu naar het wezen dezer universitaire propaedeuse, dan moet als kenmerk worden voorop gesteld de aan elk dezer vakken (met name natuurkunde, scheikunde, botanie, zoölogie voor C_1 en histologie, physiologie, physiologische chemie en pathologie voor C_2) onafscheidelijk verbonden practica. De betekenis van deze practica is het kennis maken met en werken overeenkomstig de wetenschappelijke methoden van onderzoek; dus ontwikkeling van de zelfwerkzaamheid en het zelfstandig waarnemen. Wil van voorbereiding tot zelfstandige beoefening der wetenschap ooit sprake zijn dan is dit bestanddeel van het onderwijs onmisbaar en terecht wordt dan ook aan deze werkzaamheid — zij het in eenvoudige vorm — volgens de regelen der wetenschappelijke methodiek grote waar-

de gehecht. Daarmee staat of valt het universitaire karakter der opleiding.

Daarnaast blijven natuurlijk ook de tandheelkundige practica hun oude plaats innemen, maar hiermede is het uiteraard iets anders gesteld. Van de tandheelkundige student wordt stilzwijgend verwacht dat hij tot tandarts wordt gevormd. Dit betekent, dat naast de ontwikkeling van wetenschappelijk denken en inzicht van hem moet worden verlangd, dat hij—gegeven het specifieke, sterk technische karakter der therapeutische toepassingen — daarmee niet alleen vertrouwd is doch deze ook kan uitvoeren met de nauwgezetheid, die op wetenschappelijke en duurzaamheidsgronden wordt vereist. Deze overheersend technische inslag van de tandheelkundige therapie, welke instrumentele en manuele beheersing een *conditio sine qua non* is, maakt dat de practische opleiding hiervan doortrokken moet zijn en dat het tandheelkundig denken, de geestelijke instelling van de aanvang hierop gericht moet worden.

Dit is de reden dat reeds in de eisen voor het candidaatsexamen (C₂) onder punt 7 werden opgenomen: „de beginselen der tandheelkunde”. Wat hieronder moet worden verstaan is een zaak van didactiek, en naar verderop zal worden uiteengezet van mogelijkheden.

Ter inleiding zou ik eerst iets anders willen stellen. Het is van ouds een axioma bij het publiek dat de studie en de praktijk der tandheelkunde een zekere „handigheid” vooronderstelt. Onder handigheid wordt dan gewoonlijk verstaan een gebleken voorliefde om uit eigen aandrang te zoeken naar een technische verwerkelijking in praktische aangelegenheden van min of meer constructieve aard met daarvoor beschikbare, eenvoudige hulpmiddelen. Deze zelf gekozen werkzaamheid wordt in het spraakgebruik met het begrip „knutselen” aangeduid.

Deze zin voor knutselen nu, wordt algemeen beschouwd als een bewijs van aanleg voor de studie van tandarts. Jammer genoeg is dit een zeer onbetrouwbare maatstaf, die tot veel teleurstelling heeft geleid, want de manuele vaardigheid, die bij de studenten moet worden aangekweekt, stelt geheel andere eisen dan die waaraan de knutselaar beantwoordt en die hem desondanks niet zelden grote moeilijkheden bezorgen. Omgekeerd blijken studenten, die nimmer een voorliefde voor knutselen aan de dag hebben gelegd een bij uitstek goede manuele aanleg te bezitten. De verklaring hiervoor moet worden gezocht in de vrijheid om bij het knutselen de technische grenzen zelf te trekken en deze worden bepaald door de practische vaardigheid van de knutselaar en de eisen, die hij zelf aan zijn verrichtingen stelt. Deze zelf gestelde eisen worden — het hoeft geen betoeg — aangepast aan het eigen kunnen zonder andere normen dan die der persoonlijke bevrediging. Alleen een psychotechnisch onderzoek kan meer of minder betrouwbare aanwijzingen opleveren omtrent de geschiktheid voor de studie van tandarts. De specifieke tests zullen daarvoor nog dienen te worden uitgedacht en nader uitgewerkt. Dat de geschiktheid voor universitaire studie daarbij tevens voorop moet staan spreekt van zelf.

Zoals gezegd is bij de opzet van de studie er naar gestreefd het contact met de eigenlijke tandheelkunde reeds van de aanvang af te leggen. Aanvankelijk waren daarvoor twee halve dagen practica en twee colleges

uitgetrokken, maar weldra bleek het eerstejaarsprogramma dusdanig overladen dat besnoeiing geboden was teneinde de studieduur niet ongunstig te beïnvloeden. De studenten waren bij hun debuut dusdanig bezet dat — wilden zij met redelijk uitzicht op succes het C_1 na een jaar afleggen — er eigenlijk voor ontspanning niet de minste tijd kon worden afgenomen. Daarbij kwam nog dat tegen de nadering van het examen de studenten bij het bepalen van de rangorde hunner werkzaamheden, de tandheelkundige practica verzuimden om zich meer op de examenvakken te concentreren; gevolg niet zelden: slagen voor C_1 maar onvoldoende vorderingen voor de tandheelkundige practica. Iets soortgelijks deed zich voor in het tweede studiejaar, waarbij de correlatie tussen beide delen nog meer werd scheef getrokken. Om het harmonisch verband te bewaren is toen enerzijds besloten de tandheelkundige practica te beknotten tot één ochtend per week voor het eerste jaar en twee halve dagen in het tweede jaar. Daarbij werd echter tevens — als rem op verwaarlozing — het bezit van het bewijs van voldoende praktische vorderingen als voorwaarde gesteld voor voortzetting der studie naar het volgende examen. In de toepassing betekende dit ontzegging van toegang tot de aansluitende practica, behoudens voorwaardelijke toelating van hen die na de Kerstvacantie examen gaan doen. Daartegenover betekent een ongunstig examenresultaat voor de theoretische vakken ook een evenredige stagnatie in de voortzetting van de overigens voldoende tandheelkundige praktische oefeningen.

Wanneer wij hierbij voorts in aanmerking nemen dat op praktisch-organisatorische gronden de gelegenheid tot het afleggen der examens beperkt is tot vlak vóór en vlak ná de grote vakantie en ook nog in Januari, dan was een niet onaanzienlijke spreiding der oorspronkelijke jaargenoten te verwachten. Als voorbeeld moge dienen dat van de 55 studenten die thans vier jaren de nieuwe opleiding volgen, 34 de studie op normale wijze voortzetten op weg naar het aanstaand doctoraal-examen 1e deel.

Van de derde-jaars studenten zijn er van de 95 slechts 28 die normaal de examens hebben afgelegd; 26 staakten de studie, waarvan 22 reeds vóór het eerste deel van het candidaatsexamen.

Van de 77 tweede-jaars hebben 33 geen achterstand, hetgeen overigens niet veel afwijkt van de ervaringen bij de aanverwante studierichtingen.

Ten aanzien van het propaedeutische onderwijs moge nog worden opgemerkt, dat de colleges in anorganische, organische en physische chemie, zomede in de botanie, gemeenschappelijk worden gevolgd door medische, veterinaire en tandheelkundige studenten en derhalve niet in het bijzonder zijn aangepast aan de doelstelling van de studie der afzonderlijke groepen.

Voor de physica en de zoölogie is zulks ten aanzien van de tandheelkunde, colleges zowel als de practica, wel het geval, dank zij de omstandigheid dat de betreffende docenten hiertoe de gelegenheid hebben kunnen scheppen. Voor het tweede studiejaar hebben bij de verschillende reeds genoemde vakken de docenten eveneens een regeling weten te treffen.

Afzonderlijk dient hier vermeld te worden het onderwijs in de materia technica. In het rapport van de Commissie de R a n i t z wordt een nauw

verband gelegd tussen het onderwijs en de natuurkunde en in het zo juist genoemde vak. Uiteraard betreft het hier twee in de grond geheel verschillende gebieden van kennis. De physica, aan de tandheelkundige studenten gedoceerd, omvat uiteraard een selectie van onderwerpen, die meer in het bijzonder verband houden met fysieke toepassingen in de tandheelkunde. Korthedshalve noem ik er verduidelijking slechts de verschillende stralingsvormen: optica, diathermie, röntgenologie.

Het onderwijs in de materia technica, dat voor een goed deel van fysisch-chemische, chemische, metallurgische en materiaaltechnische aard is, moet derhalve als daarvan geheel losstaand worden opgevat. Dat het door een afzonderlijke docent wordt onderwezen ligt dan ook in de rede, waarvan de betreffende benoemingen zowel te Groningen als in Utrecht een uitvloeisel zijn, die in Utrecht een voortzetting van een reeds jarenlang bestaande situatie.

In het genoemde rapport was deze materie ingepast in het onderwijs voor het C₂ en aanvankelijk was zij in het programma ook aldus ingedeeld. De overlading waarover de studenten zich beklagden, leidde tot het inzicht dat het aanbeveling verdiende de tweede-jaars studenten hiervan te ontlasten en deze leerstof te verplaatsen tot na het candidaatsexamen. Als gevolg daarvan zal de materiaalkennis aan de examenstof voor het Ie deel van het doctoraal-examen dienen te worden toegevoegd.

Zoals bekend is met ingang van 1 Maart j.l. Ir. van Gunst als lector met dit onderwijs belast, waarbij als eerste taak deze zijn aandacht zal hebben te wijden aan de inrichting van een voor dit doel geoutilleerd laboratorium, opdat de studenten gelegenheid zullen krijgen ook in dit vak een practicum te volgen. De tijd, nodig om voor dit onderwijs alle voorbereidingen te treffen, zal er noodwendig toe leiden dat ook hiervoor de definitieve vorm nog moet worden afgewacht.

Aan hetgeen hier over de afwijkingen in de opbouw van het onderwijs ten opzichte van de aanbevelingen in het rapport van de Commissie van Advies reeds werd opgemerkt bij de verdeling van de onderwijsstof over de verschillende studie jaren, moet ook nog worden toegevoegd dat de omvang daarvan in vele gevallen anders is uitgevallen.

Bij het propaedeutisch onderwijs moest worden gebruik gemaakt van de bestaande regeling voor de algemene propaedeutische. Bijgevolg is het onderwijs in scheikunde en botanie voor wat het aantal college-uren betreft groter, voor natuurkunde (om reeds genoemde redenen) en physiologie geringer.

Ook het aantal practicum-uren moet, al was het alleen maar vanwege overvulling van de laboratoria, aanzienlijk geringer zijn dan in het Rapport met gulheid werd voorgesteld.

Verschiedende vakken blijven tot één jaar beperkt waar in het Rapport het betreffende onderwijs over twee jaren verdeeld is.

Iets soortgelijks geldt voor de klinische onderdelen, waar de gedachte leerstof in bescheidener omvang wordt behandeld dan in het Rapport is verondersteld. Voorts zijn enkele onderdelen, waaromtrent in het Rapport reeds onmiddellijk na het candidaatsexamen is voorzien, naar de twee laatste studie jaren verschoven,

Ik vermeld dit slechts om aan te tonen hoezeer de praktische opbouw van het onderwijs een sterk gewijzigd aspect vertoont ten opzichte van de zienswijze die de Commissie van Advies naar voren heeft gebracht, zij het uiteraard geenzins als bindend bedoeld.

Na het met goed gevolg afgelegd candidaatsexamen heeft de student in het vooruitzicht van het doctoraal een ietwat ruimere adempauze.

Hij heeft twee jaar tijd om zich op het 1e deel hiervan voor te bereiden. De eigenlijke tandheelkundige opleiding kan nu pas met voldoende intensiteit worden ter hand genomen. Zowel voor de prothetische als conserverende tandheelkunde zijn drie halve dagen gereserveerd, voor de orthodontie één, benevens twee uren college voor de conserverende en één uur voor de beide andere onderdelen. Tevens worden de na-candidaten in het derde en vierde jaar in contact gebracht met de klinische geneeskunde, zomede de bacteriologie en de pharmacologie, aan welke beide laatste een practicum, omvattende een aantal middagen, is verbonden.

De klinische colleges hebben betrekking op de algemene Chirurgie, de Interne geneeskunde, de Psychiatrie en de Neurologie, deze beide laatste worden bij toerbeurt door een der betreffende hoogleraren in een wekelijks college behandeld.

In aansluiting op de algemene pathologie van het candidaatsprogramma wordt in het derde en vierde jaar een cursus gegeven in de speciële pathologie van de mondholte, waaraan gedurende de helft van de cursus wekelijks een halve dag practicum verbonden is.

Wie kennis genomen heeft van hetgeen in het genoemde Rapport min of meer vanzelfsprekend omtrent de medische oriëntering van het vernieuwde onderwijs is ontvouwd, zal in deze opsomming der verschillende onderdelen een bevestiging zien van de gewekte verwachtingen. De verwelkoming was echter niet zo eenvoudig als het vastleggen van de betreffende exameneisen voor het doctoraalexamen in het Academisch Statuut.

Enmaal de omvang van het nieuwe onderwijs bepaald zijnde in de daartoe strekkende voorschriften, beschouwde de Regering haar taak als afgedaan, het verder stilzwijgend aan de Faculteit overlatend om het daartoe vereiste onderwijs te creëren. Zo gemakkelijk was dat echter geenzins. Zonder een daartoe strekkende machtiging om het onderwijs te regelen was het voor de betrokken klin. hoogleraren, die reeds tenvolle waren belast met hun onderwijs aan de medische studenten, fysiek onmogelijk zonder meer deze nieuwe taak erbij op de schouders te nemen. En zo heeft de passieve houding waarin men ten Departemente bleef volharden, een automatische regeling van dit onderwijs, hetwelk de buitenstaander wellicht vanzelfsprekend zal voorkomen, niet plaats gehad.

Wat de klinische hoogleraren hiervan eigener beweging als hun aandeel in de nieuwe tandheelkundige opleiding der studenten op zich hebben genomen, kan geredelijk worden beschouwd als het brengen van een offer, waarop niet bij voortduring kan worden gerekend. Men zal in Den Haag van de onderwijsvernieuwing de materiële consequenties moeten trekken en het verlenen van de nodige onderwijsopdrachten dienen te aanvaarden.

Het zal dus wel duidelijk zijn dat ondanks de getroffen voorzieningen,

ook het medisch-klinische onderwijs nog niet in kannen en kruiken is. Zulks geldt temeer indien, gelijk in de rede ligt, dit onderwijs zal worden aangepast aan de behoefte der tandheelkunde: het kweken van een voortdurend contact, waarbij ook klinisch voor het verband tussen aandoeningen van het gebit en afwijkingen in de gestelstoestand van de patiënt, bij de studenten het begrip en het waarnemingsvermogen zal worden ontwikkeld. Voor de klinische docent, die zich ook in het T.I. van de tandheelkundige aspecten en behoeften op de hoogte stelt en zijn onderwijs daarop inricht, veronderstelt zulks een afzonderlijke taak. Zo althans heeft Prof. de Langen het probleem gesteld, waarvoor de praktische oplossing nog zal moeten worden gevonden.

Met het slagen voor het doctoraal I volgt in het 5e studiejaar de toelating tot de klinische afdeling van het Tandheelkundige Instituut, op overeenkomstige wijze als bij de 4-jarige opleiding T 2 toegang geeft tot de patiënten-behandeling. Ook voor de 6-jarige studie dienen de beide laatste jaren via de specifieke tandheelkundige toepassingen en therapie als voorbereiding op het tandartsexamen.

In het 5e jaar volgt de student een wekelijks college in huid- en geslachtsziekten, welk onderwijs in het laatste jaar wordt voortgezet en toegespitst op die aandoeningen en verschijnselen, welke voor de tandarts in het bijzonder van belang zijn.

Ook de kindergeneeskunde en de oor-, neus- en keelziekten worden met een wekelijks college, in aantal nog afhankelijk van de nader te bepalen omvang van de stof, respectievelijk in het 5e en 6e jaar behandeld.

Van het tweede deel van het doctoraal, vallende aan het einde van het 5e studiejaar, vormt de theorie van de zuiver tandheelkundige vakken de hoofdschotel. Voor wat betreft de eerder genoemde medische onderdelen heeft, afgezien van de toevoeging van materia technica aan D 1, de praktijk een ietwat gewijzigde verdeling over D 1 en D 2 van de in het Academisch Statuut genoemde examenvakken wenselijk gemaakt. Hieromtrent is een officiële goedkeuring nog te wachten.

Het kan niet ontkend worden dat met dit programma ook de twee laatste jaren geheel gevuld zijn. Zowel in het 5e als in het 6e zijn 10 halve dagen gewijd aan de praktische tandheelkundige oefeningen, waarvan 4 voor conserverende, 4 voor prothetische en 2 voor de orthodontische afdeling. Met de genoemde medische lessen is dan de laatste halve dag van de week ook gevuld.

Nog werd niet gesproken over een voor de a.s. tandarts belangrijk vak: de sociale tandheelkunde. Hiervoor is in het laatste jaar gedacht aan een wekelijks uur college dat het best kan worden gegeven door een tandarts uit de praktijk, die in deze materie doorkneed is. In overleg met de Mij mag worden gehoopt dat iemand zal kunnen worden gevonden, bekwaam en bereid om bij wijze van leeropdracht deze taak te vervullen. Wel werd oorspronkelijk van een der reeds benoemde functionarissen verondersteld dat hij zich met dit onderwijs zou belasten. Door een interne mutatie, waarbij deze een andere onderwijstaak werd toebedeeld, was het niet mogelijk aan de aanvankelijke opzet vast te houden, vandaar dat thans naar een afzonderlijke en zelfstandige onderwijsopdracht wordt

gestreefd. Wij hopen dat de Regering hiervoor te vinden zal zijn.

Er is nog een andere zaak waarover in het kader van deze uiteenzetting niet kan worden gezegen. Zoals uit en ter na bekend, is het tandheeskundig onderwijs ondergebracht in de faculteit der Geneeskunde, waarvan de tandheeskundige hoogleraren bijgevolg deel uitmaken. Omgekeerd zijn (afgezien van het propaedeutisch onderwijs in de natuurwetenschappen) andere leden van de faculteit belast met het geven van hun onderwijs aan de tandheeskundige studenten. Hoe de Regering de regeling daarvan, mitsgaders de uitvoering stilzwijgend en zonder enige bemoeienis aan de Faculteit heeft geëndosseerd, vermeldde ik reeds.

Voor de tandheeskundige docenten, die het uiteraard aan ervaring in organisatorische aangelegenheden binnen faculteitsverband ontbrak, is deze inlijving van het tandheeskundig onderwijs (als ik het zo oneerbiedig noemen mag) een hoogst welkome steun geweest om de coördinatie, zo goed als de omstandigheden het veroorloofden, tot verwerkelijking te brengen. Het heeft hun taak, dank zij de ondervonden medewerking, aanmerkelijk verlicht en vergemakkelijkt. Een woord van erkentelijkheid moge hier zeker worden uitgesproken.

Dat deze incorporatie van de tandheeskunde in de Medische Faculteit door velen, niet alleen in tandheeskundige kringen maar ook daar buiten niet als de juiste organisatievorm werd en wordt beschouwd, mag ik bekend veronderstellen. Gezaghebbende colleges op geneeskundig domein hebben, ten tijde van de tot-standkoming der onderwijsvernieuwing, onderbrenging in een afzonderlijke faculteit in het openbaar bepleit.

Inmiddels is het Rapport van de Staatscommissie tot Reorganisatie van het Hoger Onderwijs verschenen en in het verslag van de Sectie Geneeskunde is een hoofdstuk gewijd aan wat daarin genoemd wordt: het tandartsenprobleem. Ook de daarin vervatte beschouwingen en overwegingen vormen een nadrukkelijke aanbeveling van de stichting ener tandheeskundige faculteit, welke men als een onontkoombare voorwaarde stelt voor een onbelemmerde ontplooiing van ons vak, vooral in wetenschappelijke zin. De Medische Faculteit, zo wordt betoogd, kan daarmee niet verder belast worden, hebbende deze meer dan genoeg aan haar eigen zorgen.

Aangezien deze zienswijze strookt met wat ook in tandheeskundig milieu reeds vóór en tijdens de behandeling van de onderwijsvernieuwing in de volksvertegenwoordiging als desideratum naar voren werd gebracht, kan men gevoeglijk van een communis opinio spreken. Het zal er dus alleen van afhangen wat de Regering te zijner tijd, als voor verwezenlijking vatbaar, uit het Rapport meent te moeten en kunnen overnemen. Dienaangaande valt in dit stadium niets te voorspellen.

Vraagt men mijn oordeel over de huidige situatie dan kan ik alleen zeggen, dat het zo óók goed gaat, alle moeilijkheden ten spijt. Mocht evenwel het pleidooi voor de instelling van een zelfstandige faculteit bij de Regering weerklank vinden, dan zal zulks onvermijdelijk tot gevolg moeten hebben een niet onbelangrijke uitbreiding van het aantal docenten, ten einde te voorzien in het onderwijs dat thans door leden der Me-

dische Faculteit wordt verzorgd. Natuurlijk mag verwacht worden dat een deel van hen bereid zal zijn als buitengewoon hoogleraar in de tandheelkundige faculteit hun onderwijstaak ten behoeve van de tandheelkundige studenten te blijven voortzetten. Maar aan de benoeming van afzonderlijke docenten (met een eigen kostbaar werkmilieu) voor de overblijvende onderdelen valt voor de overheid niet te ontkomen. Gegeven de benarde toestand van 's Lands financiën, welke thans reeds leidt tot grote terughoudendheid bij nieuwe aanstellingen, moet met deze omstandigheid als belemmerende factor ernstig rekening worden gehouden. Ook hier zal de tijd alleen kunnen uitwijzen of de historische band met de Medische Faculteit zal worden verbroken.

Keren wij tot de huidige situatie terug, dan kan ten aanzien van de personeelsvoorziening worden vastgesteld dat het onderwijs, getoetst aan de voorstellen in het Rapport van de Commissie-d e R a n i t z, redelijk aan zijn trek is gekomen. Het aantal hoogleraren en lectoren, dat daarin met een vraagteken werd omgeven is effectief aanwezig, het aantal conservatoren, op 4 geschat, bedraagt thans 7 en het getal hoofdassistenten is 3 meer dan werd voorgesteld. Voor onvoldaanheid is derhalve geen reden.

De opstellers van dat rapport hebben de Minister in hun advies niet in het onzekere gelaten omtrent de onvoldoende ruimte en outillage van het gebouw van het T.I.; naast verbouwing van het bestaande werd tevens nieuwbouw als uitbreiding met klem betoogd. Voor zover iets zeker is in het huidige bestel kan de verbouwing als vaststaand worden aangenomen; het wachten is slechts op concrete voorstellen van hen, die hierbij in de eerste plaats betrokken zijn, n.l. de docenten. De uitrusting — hopeloos verouderd en voor moderne werkwijzen eigenlijk niet meer te gebruiken — zal eveneens vernieuwd worden. Ten dele is hiermede reeds een bescheiden begin gemaakt, anderdeels verdere modernisering afgestuit op het grote aantal klinische studenten van de oude opleiding, ten einde hen door méér plaats innemende installaties en bijgevolg geringer aantal niet in hun werkgelegenheid te beknotten. Om die reden is de antieke outillage nog gehandhaafd.

Wil het T.I. in de naaste toekomst gelegenheid bieden voor wetenschappelijk onderzoek dan is naast verbouwing nieuwbouw een volstrekte eis met inbegrip van de daarbij behorende uitrusting. Komt dat voor elkaar dan moet worden erkend dat de vooruitzichten zeker niet ongunstig zijn. Mogen de komende jaren hiervan de bevestiging geven.